

YTTRANDE

2003-02-27

02-135-2003

Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Betänkandet (SOU 2002:78) Arkiv för alla – nu och i framtiden

Kungl. biblioteket, Sveriges nationalbibliotek, (KB) har inte fått Arkivutredningens betänkande på remiss, men väljer ändå att komma med synpunkter i de frågor i betänkandet som rör samverkan mellan arkiv, bibliotek och museer.

I betänkandets sammanfattning berörs ABM-samverkan enbart under avsnittet Tillgänglighet till arkiven. Där föreslås att sådan samverkan prioriteras när det gäller ”nydanande pedagogiska och publika arkivprojekt runt om i landet” (s.15). Kungl. biblioteket har inget att invända mot detta men vill framhålla två andra centrala områden för samverkan mellan arkiv, bibliotek och museer: det långsiktiga bevarandet av digital information och tillgängliggörande av kulturarvssamlingar genom digitalisering och spridning över Internet. Dessa viktiga områden behandlas av Arkivutredningen men lyfts tyvärr inte fram i betänkandets sammanfattning som det borde ha gjorts.

Att kunna bevara digital information på lång sikt och att kunna tillhandahålla den för studier och forskning är en ny stor utmaning för biblioteken i allmänhet och Kungl. biblioteket i synnerhet. Redan 1997 började KB som första nationalbibliotek i världen samla in den svenska delen av webben och har nu en samling som närmar sig ett hundra miljoner webbsidor. KB samlar också e-böcker, CD-ROM-skivor och andra elektroniska publikationer för att kunna tillhandahålla dem långt fram i tiden. Frågor kring migrering och emulering är lika viktiga för Kungl. biblioteket och Statens ljud- och bildarkiv som de är för Arkivverket. De är inte lätta att lösa och kräver samverkan över sektorsgränserna både nationellt och internationellt. Kungl. biblioteket instämmer därför helt i Arkivutredningens bedömning i inledningen av kapitel 10 Digital arkivinformation: ”Arkivverket bör samarbeta med landets övriga kulturarvsinstitutioner för att finna en gemensam strategi för tillgängliggörande och långsiktigt bevarande av digital information.” (s.154). En nationell plan behöver utarbetas i samverkan. För att förverkliga strategin kommer det att krävas att nya resurser tillförs inte bara Arkivverket utan också Kungl. biblioteket och andra aktörer.

Det andra centrala området för samverkan som Kungl. biblioteket vill lyfta fram är digitaliseringen. Genom digitalisering och tillgängliggörande över Internet skulle viktiga delar av det rika kulturarvet i de svenska arkivens, bibliotekens och museernas samlingar kunna göras lättare tillgängliga för elever, studenter, lärare, forskare och den studerande allmänheten. Stora nationella satsningar på detta sker redan i länder som Australien, Kanada, USA, Frankrike och Danmark. I Arkivutredningen berörs digitaliseringen bl.a. i det förslag till handlingsplan som ingår i bilagan Långsiktigt bevarande av digital arkivinformation: ”Behovet av nationella planer kring bland annat digitalt bevarande har, som tidigare nämnts, lyfts fram i en rad olika sammanhang och det finns mycket att vinna på ett sektorsövergripande samarbete mellan kulturarvsinstitutioner. Kan man dessutom knyta kraven i en digitaliserings- och bevarandestrategi till bidragsgivande institutioners fördelning av resurser till olika digitaliseringsprojekt ökar möjligheten att bevara ett resultat med hög kvalitet åt eftervärlden.” (s.224). Kungl. biblioteket instämmer i detta.

En sådan nationell plan för digitalisering skulle också underlätta de samverkande institutionernas urval för digitalisering. På sikt skulle detta ge möjlighet att samtidigt söka bilder, böcker och dokument inom hela ABM-området och sedan studera digitala kopior oberoende av var originalen befinner sig. Dessa nya tjänster kommer framförallt utbildningssektorn tillgodo, medan rationaliseringseffekterna inom de bidragande kulturarvsinstitutionerna själva är ringa. Skall detta förverkligas måste därför resurser tillföras dessa.

I detta ärende har ställföreträdande riksbibliotekarien Johan Mannerheim beslutat.

Johan Mannerheim
Stf riksbibliotekarie